

IJTIMOY MAKTABGACHA TA'LIMNI TASHKIL QILISH VAZIFALARI VA RIVOJLANISHINING ASOSIY BOSQICHLARI

**Xudoyberdiyeva Nasiba
Ishnazarova Dilafuz
Muhammadiyah Mehraqiz**

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti 4- bosqich talabasi

Annotatsiya : *Maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'lim tizimining boshlangich turi xisoblanadi. Xamda O'zbekiston Respublikasini Ta'lim tugrisida «Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi tugrisida konunlari talablari asosida tashkil etildi.*

Abstrakt : *Maktabgacha ta'lim soglom, xar tomonlama yotuk bolalarni tarbiyalash uchun zarur tashkiliy, uslubiy, psixologik, pedagogik shart-sharoitlar yaratadi, bolalarni maktabda muntazm ravishda ta'lim olishga tayyorlashda ota-onalarga yordam beradi. Maktabgacha ta'lim bola 6-7 yoshga etguncha oilada, xamda davlat va davlatga karashli bulmagan maktabgacha bolalar muassasalarida amalga oshiriladi.*

Kalit so'zlar : *maktabgacha ta'lim, rivojlanish bosqicchlari, metodika, metod, maktabgacha tayyorlov.*

Maktabgacha ta'lim, bola shaxsini maktabgacha yoshdagi bolalar ta'lim-tarbiyasiga kulladigan Davlat talablariga muvafik soglom va etuk, maktabda ukishga tayyorlangan tarzda shakllantirish maksadini kuzlaydi.

Maktabgacha ta'limning vazifalari:

Bolalarni xalkning boy milliy, madaniy-tarixiy merosi va uumumbajariy qadriyatlar asoslari va umumbajariy qaddriyatlar asosida aqliy va ma'naviy-axloqiy jixatdan tarbiyalash;

Bolalarda milliy g'urur, vatanparvarlik xislarini shakllantirish;

Maktabgacha yoshdagi bolalarni bilim olish extiyojini, o'qishga intilish manbalarini shakllantirish, ularni muntazam ravishdagi ta'lim jarayoniga tayyorlash.

Bolalarning tafakkurini rivojlantirish, o'zining fikrini mustaqil va erkin ifodalash malakalarini shakllantirish.

Bolalarning jismoniy va ruxiy sog'ligini ta'minlash.

Maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'limning xamma turlari bilan mustaxkam aloxida olib boriladi.

«O'zbekisron Respublikasi Konstitutsiyasida – oila jamiyatning asosiy buginidir, xamda jamiyat va davlat muxofazasida bulish huquqiga ega» deyilgan. Shuningdek, voyaga yetmaganlar – davlat ximoyasidadir – deyilgan. Maktabgacha ta'lim muassasasi oila va jamiyatning bolalarga g'amxo'rlik qilish, milliy va mintaqa xususiyatlarini xisobga olgan xolda xar tomonlama barkamol kilib tarbiyalash va rivojlantirishga bo'lgan eextiyojini qondirish maqsadida tashkil etiladi.

Ijtimoiy maktabgacha ta'lim – bu Davlat tomonidan tashkil etiladigan Davlat muassasalari bulib, unda maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarga ta'lim va tarbiya beriladi. Ijtimoiy maktabgacha ta'limning vujudga kelishi asosan 1917-1918 yillardan keyingi davrlarga tugri keladi. Bunda Xalk komissarligining maktabgacha tarbiya buyicha deklaratsiyasi «Bolalar ximoyasi Sovetining tuzilishi mamlakatda Davlat tomonidan maktabgacha tarbiya muassasalarini kuplab ochilishi maktabgacha tarbiya buyicha xodimlarni tayyorlash vazifalarini kuyadi. Xotin-kizlarni mamlakatimizning xujalik va siyosiy xayotiga etish ishlari bolalar bogchalari tarmoklarini kengaytirish va kishlokda dastlabki bolalar bogchalarini tashkil etishda qadam qo'ydi . Xozirda bolalarni maktabgacha tarbiyaga jalb etish 20% ni tashkil etmokda. Ta'lim tugrisidagi Konunning ((moddasi maktabgacha ta'minlashga bagishlangan. «Maktabgacha ta'lim» bola shaxsini soglom va etuk, maktabda ukishga tayyorlangan tarzda shakllantirish maksadini kuzlaydi. Bu ta'lim olti-etti yoshgacha oilada, bolalar bogchasida va mulk shaklidan kat'iy nazar boshqa ta'lim olib boriyladi» deyiladi. Kadrlar tayyorlash Milliy Dasturining maksadi xam komil inson tarbiyasiga karatilgan. Maktabgacha tarbiya Kantseptsiyasida: maktabgacha tarbiyaning tarkibiy, va mazmunini kayta kurishgancha fikrlaydigan uzbek xalkining milliy an'analari, kadriyatleri, xalk ijodiyotining uziga xosligi, tilda uz aksini topuvchi tafakkur xususiyatlari xalk pedagogikasining ulkan tajribasi oiladagi uzaro munosabat, milliy uz-uzini anglash, boshka xalk madaniyatidagi ijobiy xususiyatlarini uygunlashtirish masalalari, maktabgacha va oila ta'limida xal etiladi.

Sog'lom avlod uchun dasturi 1993 yilda kabul kilindi. Maksadi: bolalarni ilk yoshdan xar tomonlama jismonan, ruxan, ma'naviy tarbiyalashdan iborat. Bunga asosan:

Bolalar bogchalarida ta'limda tarbiya mazmunini takomilashtirish;

Bolalar muassasalarida baseyn, suv xavzalari turli sport inshootlari va tugaraklarni tashkil etish;

ilgor ish tajribalarini urganish, va ommalashtirish;

Xslq milliy o'yinlarini ishlab chiqish amaliyotga tadbiiq etish;

Bolalarning sogligini saklash muxofaza kilish chininktirish ishlarini tashkil etish ustidan nazorat kilishni kuchaytirishdan iborat.

Maktabgacha ta'lim buyicha asosiy ish xuj-jatlari:

Maktabgacha tarbiya tugrisidagi Kontseptsiya.

Maktabgacha tarbiya tugrisidagi Nizom 1995 yil.

Bolalar bogchasi Ustavi.

Ta'lim tugrisidagi Konun.

Kadrlar tayyorlash Milliy Dasturi 1997 yil.

Maktabgacha ta'lim soxasida chikarilgan farmon buyruk, farmoiyishlar, kursatmalar, yuriknomalar, direktiv va m'yoriy xujjatlardir.

Maktabgacha ta'lim bo'yicha asosiy ish Xujatlarni Urganish.

Maktabgacha ta'lim tizimi buyicha asosiy ish xujatlari bu – 1937 yil 3 mayda kabul kilingan. Bolalar bogchalari tugrisidagi karoridan: “Karamogida bolalar bogchalari bulgan xujalik tashkilotlari va muassasalari zimmasiga tegishli ittifokdosh respublikalarning soglikni saklash va maorif xalk komissarliklari tamonidan bolalar bogchalarini sanitariya koidalari, binolarning katta-kichikligi, jixozlar, kursatmali kullashmalar, bolalarni ovkatlantirish va ularga meditsina xizmati kursatishga muvofik kilib kurish va saklash yuzasidan belgilangan normalarga rioya kilish vazifasi yuklansin” – deyiladi.

1944 yil 9 yanvar Xalk Komissarlari Sovetining “Bolalar bogchalari tarmoklarini kengaytirish va ularning ishini yaxshilash tadbirlari tugrisidagi” koriroda: - Maxalliy ijrioya komissarlariga xalk komissarliklari va boshkarmalarning bolalar bogchalarida bush urinlar bulsa, shu bush urnilardan 20% gacha bulgan kismini shu korxonada ishlamasa xam, yakin shu korxonalarining bolalar bogchasiga yaqin joyda turadigan ota-onalarning bolalari bilan tuldirish xukuki berilsin. Bolalarni bolalar bogchalariga iborish xalk maorifi bulimlari tomonidan rasmitlashtirilari”.

Bolalar bogchalariga vrachlarni biriktirib va kamida 100 ta bola tarbiyalanayotgan xar bir bolalar bogchasiga 1 ta meditsina xamshirasini doimiy ishlash uchun ta'inlab, bolalar poliklinikalari, bolalar ambulatoriyalari xamda umumiy poliklinika va ambulatoriyalarning bolalar bo'limlari orqali bogchalardagi bolalarga meditsina xizmat ko'rsatishni ta'minlash;

“Bolalar muassasalari tarmoklarini kengaytirish xamda xotinlar va bolalarga meditsina va mashkiy jixatdan xizmat kursatishni yaxshilash tadbirlari tugrisidagi Xalk Komissarlari Sovetning 1944 yil 10G`XI Karorida: - Ittifokdosh Respublikalarning Xalk Komissarlari Sovetlariga, xalk komissarlari va boshkarmalarga bolalar yaslilari, gudak bolalar usti, bolalar konsultatsiyasi, emizikli bolalarga sut tayyorlab beruvchi muassasa, bolalar bogchasi va bolalar uyi tarmoklarini kupaytirish, xizmat kursatilishiga muxtoni bolalarning, xammasini mazkur bolalar muassasalariga tula jalb etishni ta'minlash majburiyati yuklansin. Yolgiz onalarning uz bolalarini tarbiyalashlariga yordam berish maxsadida bolalar yaslilari va bolalar bogchalarida ularning bolalarini butun sutka davomida olib turish tashkil etilsin – deyiladi.

«Bolalar maktabgacha tarbiya muassasalarini yanada rivojlantirish, maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalash va ularga meditsina xizmati kursatishni yaxshilash choralari tugrisidagi – 1959 iyl 21-may qarorida:

Maktabgacha yoshdagi bolalarni tarbiyalashning yagona, ya'ni maktabda beriladigan navbatdagi tarbiya vazifalariga muvofik bulgan sistemani amalga oshirish maxsadida, maxalliy sharoit va imkoniyatlarni nazarda tutib, bolalar muassasalarini ikki ttipini yasli va bolalar bogchasini,

Yagona maktabgacha tarbiya bolalar muassasasi kilib birlashtirilsin. Bu muassasalarga xalk maorifi komissarligi raxbarlik xilsin,

Bundan buyon barcha turdagi bolalar muassasalari, ularning bolalarni turar joylariga yakinlashtirish va shu bilan ota-onalarning vaktini kamaytirish nazarda

tutilib, maktabgacha yoshdagi bolalarning birlashgan tipovoy loyixasi buyicha ko'rilsin. Ittifoqdosh Respublikalarga – maktabgacha tarbiya muassasalari xakida Nizom tuzib chikik va uni tayyorlash yuklatilsin. Pedagogika fanlar akademiyasi va meditsina akademiyasi bilan birgalikda M.T.-yoshdagi bolalarni tarbiyalashning yagona programmasini tuzib chikish topshirilsin.

Yaroqli binolarni moslashtirish va planli kurishni arzonlashtirish;

Tarbiyachilar va meditsina xodimlari kadrlarini tayyorlash kuzda tutildi.

Bolalarni ovqatlantirish va – mebellar bilan ta'minlashi;

Bog'chaga qatnamaydigan bolalar uchun bolalar parklarida, skverlarda va uylarning xovlilarida maydonchalar tashkil kilish va ularni jixozlash choralarini kurish yuklashilsin. Axoli urtasida lektsiyalar ukish, suxbatlar utkazish, ammoviy – ilmiy adabiyotlarni kuprok nusxada nashr etish;

Bolalarni tarbiyalash va ularning sogligini saklash masalalarini yorituvchi badiy adabiyotlar nashr etishni, kinofilmlar chikarishni, radio – televidenie eshittirishlarini kengaytirish ta'limlansin» – deyiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. Ilm ziyo». 2006.
2. Hasanboyeva O.U. va boshqalar. Oilada barkamol avlod tarbiyasi.
3. T.: «Fan va texnologiya», 2010.
4. Internet ma'lumotlari.

